

Т. В. Шлапко,

ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ "ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ"**

Проведення реформи пенсійного законодавства призвело до зміни не тільки основних понять пенсійного забезпечення, а й умов призначення пенсії державним службовцям. Тому виникає необхідність аналізу стану законодавства про пенсійне забезпечення державних службовців і правил надання пенсій таким категоріям осіб.

Правові проблеми пенсійного забезпечення були предметом дослідження в наукових працях таких вчених, як В. С. Андрєєв, М. Л. Захаров, Е. Г. Тучкова, О. Д. Зайкін, І. М. Сирота, М. Доброхотова, М. В. Філіппова, М. О. Янтурасва та ін. Крім того, навіть суттєві зміни, внесені Законом України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” від 8 липня 2011 р., не усунули такі недоліки пенсійного законодавства, як відсутність універсального визначення поняття пенсії, нез’ясованість виду та місця пенсій державним службовцям у системі пенсійного забезпечення. У ст. 2 Закону України “Про пенсійне забезпечення” визначено 4 види пенсій: за віком, по інвалідності, в разі втрати годувальника, за вислугу років. Науковці відносять пенсії державних службовців до пенсій за вислугу років, і така пенсія є різновидом трудових пенсій, оскільки право на неї виникає у зв’язку з минулою суспільно корисною діяльністю. Водночас Законом України “Про державну службу” від 16 грудня 1993 року (далі – Закон “Про державну службу”) це питання чітко не врегульовано. Крім того, перелік категорій осіб, які мають право на пенсію за вислугу років, має за змістом винятковий характер, і в ньому не вказуються державні службовці (відповідно до ст. 52 Закону України “Про пенсійне забезпечення”). Це пояснюється тим, що право державних службовців на одержання пенсії закріплено спеціальним законом – ст. 37 Закону “Про державну службу”. Однак все ж таки необхідно було б внести зміни до Закону України “Про пенсійне забезпечення” і вказати в зазначеному переліку державних службовців.

Поняття пенсії за вислугу років у законодавстві відсутнє. Зазначено тільки, що встановлюється вона окремим категоріям громадян, зайнятим на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності або придатності до настання віку, що дає право на пенсію за віком. М. Л. Захаров, В. С. Андрєєв, Є. М. Доброхотова та деякі інші науковці основною умовою для призначення такої пенсії називають наявність спеціального стажу. У визначеннях самого поняття, яке надається різними науковцями, як правило, відсутня така умова, як досягнення необхідного пенсійного віку. Таким чином, така пенсія не повинна призначатися у зв’язку з досягненням певного віку, а призначається у зв’язку з наявністю спеціального стажу визначеної законом тривалості. Проте в ст. 37 Закону України “Про державну службу” другою умовою, необхідною для призначення пенсій державним службовцям, визначено досягнення чоловіками 62 років, жінками – пенсійного віку, встановленого ст. 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р. Отже, встановлення таких вимог ще більше зближує зазначені пенсії з пенсіями за віком.

Незрозумілим є також зазначення в ст. 51 Закону України “Про пенсійне забезпечення”, що вироблення такого стажу повинно свідчити про “втрату професійної працездатності або придатності”. Відповідно до Інструкції про встановлення груп інвалідності, затвердженої наказом МОЗ України від 7 квітня 2004 р. № 183, порушення професійної працездатності – це найчастіша причина соціальної недостатності, яка може виникати первинно, коли інші категорії життєдіяльності не порушені, або вторинно на основі обмеження життєдіяльності. Слід зазначити, що значне обмеження обсягу трудової діяльності також можна вважати обмеженням життєдіяльності. А соціальна недостатність внаслідок обмеження життєдіяльності людини, яка викликана порушенням здоров’я зі стійким розладом функцій організму, що призводить до необхідності соціального захисту і допомоги, вважається інвалідністю.

Отже, в особи за певних умов при повній втраті професійної працездатності, як правило, виникає право на визнання її інвалідом. Але пенсії по інвалідності державним службовцям і особливості їх призначення визначено окремо. Слушною є думка М. Л. Захарова, який зазначає, що пенсія за вислугу років встановлюється незалежно від фактичного стану працездатності. Тому доцільно було б ст. 51 викласти у такій редакції: “Пенсії за вислугу років встановлюються окремим категоріям громадян, зайнятим на роботах, виконання яких призводить або може призвести до зниження чи втрати професійної працездатності або придатності до настання віку, що дає право на пенсію за віком”.

Подальше удосконалення законодавчого врегулювання особливостей пенсійного забезпечення державних службовців сприятиме належній охороні пенсійних прав зазначеної категорії осіб.